

пк др Милан Миљковић, ванредни професор, председник,
др Горан Жупац, ванредни професор, члан,
пк др Срђан Благојевић, редовни професор, ментор и члан.

Оцена докторске дисертације
пк мс Зорана Каравидића,
извештај, д о с т а в љ а . -

ВОЈНА АКАДЕМИЈА
Наставно-научно веће

Одлуком Наставно-научног већа Војне академије број 17/57 (акт Војне академије Број 1169-88 од 3. априла 2026. године), именована је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата пуковника мс Зорана Каравидића, под називом: „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења.”

Након прегледа и свеобухватне анализе докторске дисертације, а на основу члана 10. став 14. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације и промоцији доктора наука („Службени војни лист” бр. 7/24) и члана 14. став 1. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације („Службени војни лист” бр. 14/2022), Комисија подноси следећи:

ИЗВЕШТАЈ

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ДОКТОРАНДУ И ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1.1. Биографија докторанда

Пуковник Зоран Каравидић је рођен 5. децембра 1976. године у Горњем Милановцу, Република Србија. Основну школу и Гимназију завршио је у Горњем Милановцу са одличним успехом. Војну академију Копнене војске, смер Веза, завршио је у Београду у периоду од 1995. до 1999. године са врло-добрим успехом (8,25).

У периоду од 1999. до 2011. године радио је у Рашки, где је обављао дужности командира вода и чете везе у 37. моторизованој бригади, након чега је постављен на дужност начелника Групе за ТкИ (С-6) 21. пешадијског батаљона. Од 2011. до 2013. године у Краљеву обавља дужност заменика команданта 20. командног батаљона 2. бригаде КоВ. Са те дужности упућиван је на усавршавања на Војну академију, 2011. године на Основни командно-штабни курс који је завршио са оценом 9,17, те 2013. године на Командно-штабно усавршавање, које је завршио са оценом 8,64. Након усавршавања 2014. године постављен је на дужност заменика команданта 21. батаљона везе Копнене војске у Нишу.

На Војну академију премештен је 2015. године где обавља дужности сарадника и наставника вештина у Катедри менаџмента. У Школу националне одбране премештен је 2020. године где обавља дужност начелника Одсека за опште послове и планирање наставе, након чега је 2022. године упућен на Генералштабно усавршавање које завршава као први у класи са оценом 9,80. Након усавршавања обављао је дужности координатора за примену концептуалних модела и начелника Одсека за симулације и учење на даљину, те начелника Катедре командовања и руковођења, где се и сада налази.

Завршио је Курс за оперативно-планске органе криптозаштите (2008), Курс за оспособљавање лица за израду доктринарних докумената (2014), Обавештајни курс за офицере на дужности заменика команданта батаљона и помоћника за операције (2014),

Дидактичко-методички курс за наставнике и сараднике (2016) и друге курсеве и усавршавања. Мастер академске студије, студијски програм Војни менаџмент, завршио је у периоду од 2013. до 2015. године са оценом 8,67 на Војној академији Универзитета одбране у Београду.

Од преласка на Војну академију 2015. годину, учествује у планирању и реализацији наставе и комисијама за одбрану стручних радова слушалаца на усавршавањима. Учествовао је у више пројеката Војне академије и активностима међународне војне сарадње. Обављао је дужност Уредника стручног интервидовског часописа „Нови гласник”. Поред активног учешћа у наставном процесу, именовани се активно бави и научно-истраживачким радом из области Војних наука и Менаџмента, посебно Командовања и Управљања у систему одбране. Објавио је до сада укупно 29 научних и стручних радова на домаћим и међународним конференцијама и часописима. За постигнуте резултате у раду вишеструко је похваљиван и награђиван. Оцењиван је одличним службеним оценама. Ожењен, има два сина. Живи у Београду.

На 157. седници Сената Универзитета одбране у Београду, одржаној 19. 2. 2025 године, Одлуком број 11/157 (акт УО Број 25-47 од 21. 2. 2025. године), именованом је дата сагласност да може приступити изради докторске дисертације под наведеним називом.

1.2. Подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација пуковника Зорана Каравидића под називом: „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења” израђена је у обиму 268 страна (254 странице текста и 14 страница прилога). Дисертација садржи 44 слике и 63 табеле. У формално-техничком погледу дисертација садржи: насловну страну, сажетак, садржај, списак слика, списак табела, увод, три разрађена поглавља: Методолошки оквир истраживања, Теоријско-методолошки контекст предмета истраживања, Приказ резултата истраживања, закључак, литература и прилози.

У попису литературе наведено је 236 извора, од тога 61 књига, монографија, дисертација, 57 чланака научних и стручних часописа, конференција и симпозијума, 38 стратегијских и доктринарних документа, правила и упутстава и 80 интернет извора. Две трећине извора (171 од 263) датира од 2016. године и касније, што указује на актуелност извора. Прилози се састоје од четири целине које пружају увид у инструменте прикупљања података.

2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Приликом одређења предмета истраживања, кандидат полази од чињенице да је оперативно окружење у коме се изводе борбене операције постало изузетно комплексно. Појавила су се нова средства праћена новим процедурама која испољавају видан утицај на вођење операција, али истовремено захтевају прикупљање, сређивање и обраду велике количине података и примену нових технолошких решења. Због наведене комплексности командовање војним јединицама у савременим операцијама представља велики изазов. Кандидат закључује да лако откривање и елиминисање тачкастих циљева све више долази до изражаја. У том смислу осетљивост система командовања и командних места постаје све значајнија јер се често ослања на тачкасте носиоце одлучивања и изворе преношења информација. Командна места као значајан део система командовања представљају срж система без кога улога укупног система не може да се оствари. На основу наведеног кандидат закључује да се суштина проблема огледа у великој рањивости постојећег модела организације командних места и смањењу њихових могућности да одговоре на савремене и будуће претње, а немогућност дужег „преживљавања” командних места у савременим

условима слаби комплетан систем командовања. На основу наведеног кандидат прелиминарно одређује предмет научног истраживања као „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења” и наводи да ће теоријским одређењем предмета истраживања бити извршена анализа досадашњих сазнања о командним местима и моделима њиховог функционисања у оквиру савременог оперативног окружења, израда предлога модела организације командног места и процена ефеката примене предложене унапређене организације. Комисија сматра да је овако дефинисан предмет истраживања усаглашен са формулисаним проблемом истраживања и да у потребној мери одражава изнете ставове и радни наслов истраживања докторске дисертације. Кандидат је операционализовао предмет истраживања кроз следеће чиниоце модела истраживања:

- Услови у којима се примењује модел командног места - представљају у најширем смислу оперативно окружење у борбеној операцији, али подразумевају и нормативне услове садржане у раније познатим и актуелним доктринама, правилима и упутствима. Посебан осврт код наведених услова биће усмерен на неубојита и убојита средства и технологије које су се последњих година појавиле и тиме обележиле савремено оперативно окружење у борбеним операцијама.
- Субјекти примене модела командних места подразумевају људске ресурсе као носиоце реализације делатности и активности, који својим знањем и искуством стварају и унапређују процедуре за рад и користе постојећи модел организације командних места. Систем командовања својим тренутним степеном развоја испољава значајан утицај на извођење операција. Организација људских и материјалних ресурса на елементима командног места је кључна за функционисање командног места на терену и представља начин како људство користи предвиђене материјалне ресурсе предвиђене за командно место.
- Циљеви развоја унапређеног модела - усмеравају израду модела ка неопходности да оствари своју сврху у савременом оперативном окружењу, односно да побољша постојеће способности и капацитете. Циљеви су потреба за повећањем отпорности и ефикасности командног места у склопу целокупног система командовања.
- Делатности унапређења модела командног места - подразумевају групе активности које су усмерене ка постизању наведених циљева и подразумевају првенствено концептуално преиспитивање постојећих решења, технолошку и организациону иновацију, као и побољшање могућности размештаја елемената и премештања командног места.
- Ефекти примене модела командног места - позитивне и негативне последице примењених делатности и активности на развоју које дају одговор на услове у оперативном окружењу. Жељени ефекти су: мања могућност откривања, већа могућност „преживљавања” и унапређење ефикасности командног места.

Кандидат уочава да се због бројности и сложености чинилаца, а уважавајући реална ограничења, сагледавање предмета истраживања мора конкретизовати на: (1) Анализу проблема на оперативно-тактичком нивоу у операцијама копнене војске, иако је највећи део чинилаца који утичу на различите нивое или различите видове командних места сличан или исти, (2) Анализу проблема на командним местима која се налазе у зони операције јединица које се ангажују у извођењу борбене операције.

Предмет истраживања је интердисциплинарне природе и захтева познавање различитих научних области. Теоријски приступ се првенствено ослања на Менаџмент у одбрани, Војне науке, тежишно на ужу област Командовање. Поред наведеног обухваћене су и области научне Методологије, Теорије организације, Теорије одлучивања, Статистике и Информатике. Комисија констатује да је кандидат правилно и целовито одредио предмет истраживања докторске дисертације.

Кандидат циљеве истраживања усмерава на сагледавање суштине проблема одрживости командних места у савременом оперативном окружењу и израду унапређеног предлога модела командног места које ће одговорити на актуелне и будуће претње посебно у борбеним операцијама. Научни циљ истраживања је постигнут кроз научну дескрипцију раније познатих и актуелних модела са елементима научне класификације, научног објашњења као и научне прогноза примене унапређеног модела. Аутор доказује да постоји значајан број података, извештаја и анализа о актуелном моделу, посебно презентовани и праксом потврђени у актуелним светским сукобима. Научна класификација се појављује као циљ у делу истраживања који се односи на разврставање појединих појава из предмета истраживања по критеријуму сличности, различитости и функција-делатности, а које испољавају свој утицај у савременом оперативном окружењу, посебно у борбеним операцијама. Научно објашњење функционалне и структуралне повезаности елемената командног места представља такође један од циљева, док се научна прогноза односи на предвиђање утицаја услова из савременог оперативног окружења на унапређени модел командног места.

Практични (друштвени) циљеви истраживања се односе на примену решења до којих се дошло током истраживања и укључивање тих решења у целокупан систем командовања у Војсци Србије. Паралелно са наведеним се употпуњују сазнања Војних наука и остварује ефикаснија употреба Војске Србије у савременом оперативном окружењу.

Научна оправданост истраживања повезана је са доприносом спознаје појмова повезаних са предметом истраживања. До сада недовољно истражен предмет истраживања обухвата нови фонд провереног научног знања, чиме се унапређује фонд теоријских сазнања о командним местима, системима командовања, управљању системом одбране, али и из области Менаџмента у одбрани и Војних наука у целини. Директан допринос остварен је области командовања где је поред унапређеног конкретног модела командног места проверен и утицај окружења које своје специфичности испољава на све елементе борбеног распореда у операцијама.

Друштвени значај истраживања се огледа у могућности да сазнања до којих је кандидат дошао могу допринети повећању способности и капацитета Војске Србије у извођењу операција. У окружењу пуном изазова, ризика и претњи, значај повећања ефективности, ефикасности и одрживости различитих војних система долази до изражаја и као одвраћајући фактор (превентивно) и као неизоставни фактор током извођењу борбених операција (куративно). Свака модерна оружана сила унапређује процедуре ангажовања и прилагођава их модерним тенденцијама. У том правцу је усмерен и предмет и циљ овог истраживања. На основу свега претходно наведеног комисија констатује да се у овом случају ради о оригиналној идеји значајној за развој војне струке и науке, развој научне методологије и методике примене и практиковања стечених сазнања.

3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

На основу утврђеног предмета истраживања и његових чинилаца, као и циљева истраживања, кандидат је формулисао хипотетички оквир истраживања који чини генерална хипотеза, пет посебних и 11 појединачних хипотеза. Генерална (општа) хипотеза истраживања дефинисана је по следећем: „Развојем новог модела командног места унапређеног кроз сегменте технолошке и организационе иновације и побољшане могућности размештаја елемената и премештања командног места постижу се позитивни ефекти у односу на примену актуелног модела у условима који су детерминисани савременим оперативним окружењем”.

Општа хипотеза је проверавана кроз вишеструки низ теоријски и емпиријски заснованих посебних и појединачних хипотеза. Теоријски контекст рада структуриран је еквивалентно методолошком низу хипотеза и индикатора за њихову проверу те је

омогућено паралелно сагледавање теоријског контекста описаног у поглављу Теоријско-методолошком контексту предмета истраживања и спроведеном експертском оцењивању описаном у поглављу Приказ резултата истраживања.

Истраживањем је проверено пет посебних хипотеза, и то: (1) Специфични услови у савременом оперативном окружењу испољавају негативан ефекат на функционисање актуелног модела командног места; (2) Субјекти који примењују модел командног места не могу у потребној мери допринети унапређењу функционисања актуелног модела командног места; (3) Постављени циљеви развоја модела командног места произилазе из потреба да се превазиђу негативни ефекти услова савременог оперативног окружења и повећа ефикасност рада командних места и система командовања; (4) Специфичним груписањем делатности и активности развоја модела могу се постићи циљеви новог модела командног места; (5) Применом новог модела командног места постижу се ефекти који произилазе из циља развоја новог модела. Посебне хипотезе су даље операционализоване кроз 11 појединачних хипотеза.

Резултати истраживања су указали да су све појединачне и посебне хипотезе које се односе на различите чиниоце унапређеног модела командног места потврђене. Самим тим је иопшта хипотеза истраживања потврђена.

4. САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У **Уводу** аутор представља актуелност и значај проблема који истражује, његову локацију, као и циљ истраживања. Описан је у кратким цртама обухват истраживања и видне међузависности чинилаца који утичу на актуелни и будући унапређени модел командног места. Такође представљена је структура рада и садржај поглавља.

Прво поглавље Методолошки оквир истраживања представља научну замисао истраживања приказану кроз формулацију проблема, одређење предмета истраживања, циљеве истраживања, хипотетички оквир истраживања, начин истраживања и научну и друштвену оправданост истраживања. У овом поглављу кандидат изводи систематичне прелазе од формулације проблема преко предмета истраживања до хипотетичког оквира који је наведен претходно.

Формулацијом проблема кандидат успоставља однос између реалних друштвених појава у актуелном оперативном окружењу и проблема који се истражује те на правилан начин дефинише проблем. Кандидат оправдано сматра да се *суштина проблема огледа у великој рањивости постојеће организације командних места и немогућности да одговори на савремене и будуће претње*. Немогућност дужег „преживљавања” командних места у савременим условима слаби комплетан систем командовања. Даљом анализом проблема кандидат изражавајући јасну парадигматску основу идентификује основне хипотетичке ставове, засноване на резултатима претходних истраживања и друштвени и научни значај истраживања. На основу суштине проблема и хипотетичких ставова аутор идентификује празнину у досадашњим истраживачким напорима и усмерава обухват предмета истраживања кроз следеће основно питање: *„Који су битни чиниоци модела командног места који могу да одговоре на бројне познате и непознате изазове који произилазе из савременог оперативног окружења?”*

Одређење предмета истраживања води анализи досадашњих сазнања о командним местима у оквиру савременог оперативног окружења, предлагању модела организације командног места и процени ефеката предложене организације. У складу са приступом проблему, кандидат прелиминарно, предмет истраживања одређује као *„Модел командног места у условима савременог оперативног окружења”*. Предмет истраживања је операционално одређен кроз пет чинилаца садржаја предмета истраживања:

- Услови оперативног окружења у којима функционише модел командног места,

- Субјекти примене модела командног места,
- Циљеви унапређеног модела организације командног места,
- Делатности и активности унапређења модела командног места и
- Ефекти примене новог модела командног места.

Операционализацијом предмета истраживања идентификовани су циљеви истраживања, на основу којих су одабране и у истраживању примењене одговарајуће научне методе. Због сложености и интердисциплинарности предмета истраживања, кандидат је применио више метода. У истраживању су примењене све основне методе научног сазнања и мишљења, општенаучне методе са посебним тежиштем на примени хипотетичко-дедуктивне методе и методе моделовања. Такође кандидат је направио адекватан избор метода за прикупљање података, имајући у виду да је тежишно применио анализу садржаја доступних докумената и методу испитивања применом технике анкете којом су прибављени ставови експерата.

Друго поглавље представља **Теоријско-методолошки контекст предмета истраживања** и подељено је на пет потпоглавља, еквивалентна чиниоцима садржаја предмета истраживања. Потпоглавља су даље разложена на мање целине, еквивалентна систему хипотеза представљеном у хипотетичком оквиру.

У *првом потпоглављу* сагледавају се услови који детерминишу савремено оперативно окружење, тј услови у којима се примењује актуелни и у којима ће се примењивати будући унапређени модел командног места. Због великог броја чинилаца који чине услове кандидат применом основних метода научног сазнања и мишљења, тежишно упоредном, каузалном и факторском анализом, али и применом методе конкретизације идентификује најзначајније услове савременог оперативног окружења. Теоријски аспект и искуства из праксе уважени су применом хипотетичко-дедуктивне методе. У том смислу кандидат ову методу користи у осветљавању првенствено страних искустава ради конкретизације постојећих услова и њиховој потврди из праксе.

С друге стране кандидат представља у централном делу потпоглавља методски поступак одређивања структурно и функционално најпотпунијег почетног модела командног места за даље истраживање. Процедура полази од познатог прописаног нормативног оквира и обухвата структуралну анализу свих модела командних места ради откривања основне структуре свих модела командних места у ВС. Кандидат паралелно спроводи функционалну анализу ради откривања намене и односа свих модела командних места у оквиру система командовања Војске Србије. У даљем применом методе апстракције кандидат открива довољно општих – битних елемената добијених анализама и раздвајањем из мноштва елемената. Даљом применом компаративне анализе структурних елемената ради откривања командног места које садржи највећи број општих елемената, те паралелно компаративну анализу функционалне намене елемената командног места ради откривања командног места које је функционално са највећим значајем за систем командовања. Применом методе синтезе извршено је сажимање броја командних места, а његови елементи који су најосетљивији на услове савременог оперативног окружења осветљавају. Компарацијом са страним решењима долази се до потврде значаја елемената.

У *другом потпоглављу* прецизирају се и објашњавају субјекти организације и примене модела командних места. Полазећи од прецизног утврђивања достигнутог нивоа развоја система командовања, кандидат уочава командно место као градивни део система командовања. Кандидат из наведеног изводи вертикалну хијерархијску повезаност система командовања (ланац командовања). С друге стране организација људских и материјалних ресурса на елементима командног места је представљена као неопходност за функционисање командних места. Кандидат наведену организацију рада описује као хоризонталну повезаност организације рада елемената модела командног места. У раду је истражена комплексна целина хоризонталне организације на више поднивоа. Обзиром да се на наведене субјекте у описаној вертикалној и хоризонталној равни испољавају услови

савременог оперативног окружења кандидат се тежишно бави границом где људско прилагођавање, оспособљеност и актуелни технолошки развој примењен на актуелном моделу не може да постигне довољну и потребну отпорност на дејство услова.

У *трећем потпоглављу* кандидат сагледавајући услове и ефекте које испољавају на субјекте модела води истраживање ка откривању циљева развоја модела командног места. Детаљном анализом ефеката услова на субјетима, али и анализом и компарацијом постављених циљева модернизације у страним решењима командних места долази се до дефинисања два основна циља развоја. Првенствено као примарни циљ кандидат поставља повећање отпорности командног места у савременом оперативном окружењу, јер се његовом реализацијом постиже одговор на доминантне негативне ефекте који произилазе из услова савременог оперативног окружења. Осим наведеног посебно је уочен циљ повећања ефикасности командног места који је незаобилазан у решавању проблема комплексног тока великог броја информација у савременом окружењу. Кандидат правилно уочава да се реализацијом наведених циљева обезбеђује потребно унапређење модела који ће одговорити тренутним и будућим захтевима за извођење борбених операција. Детаљном анализом ефеката долази се до детаља који потврђују циљеве развоја.

У *четвртом потпоглављу* полазећи од циљева, а сагледавајући услове у савременом оперативном окружењу и субјекте који примењују модел командног места долази се до потребе за усмеравање рада ка развоју новог модела командног места. Кандидат уочава велики број активности које треба предузети ради реализације циљева и групише их у две основне групе делатности: (1) технолошке и организационе иновације елемената командног места и (2) побољшање могућности размештаја елемената и премештања командног места.

Ради прецизног одређивања делатности унапређења командног места кандидат формира методолошки приступ конкретизације делатности који се заснива на три основне линије усмеравања истраживања. Прва линија прати основну линију развоја модела и произилази из постављених циљева који дају оквир у коме делатности морају бити конкретизоване. Друга линија представља линију унапређења елемената командног места која прати уочене недостатке у елементима командног места. Трећа линија полази од страних актуелних модела командног места и кроз њихову анализу и апстракцију битних карактеристика, а затим кроз компаративну анализу битних карактеристика страних и домаћих актуелних модела командног места води ка конкретизацији делатности. Кандидат све три линије ослања на реализоване методолошке процедуре у претходним потпоглављима.

У централном делу потпоглавља кандидат представља унапређени модел командног места заснован на новим командним системима и описује детаљно делатности унапређења модела, достигнути технолошки ниво домаћег решења и потребне и могуће начине развоја.

У *петом потпоглављу* кандидат разматра ефекте примене новог модела командног места као крајњи продукт унапређења модела командног места које обавља своју функцију у условима савременог оперативног окружења. У даљем се разматрају ефекти новог модела командног места у смислу смањења негативних ефеката које постиже непријатељ, али истовремено унапређење ефикасност сопствених снага и позитиван допринос целокупном систему командовања. Детаљније формулисање ефеката кандидат постиже апстракцијом услова савременог оперативног окружења уз смерницу циљева и делатности на развоју командног места и њиховом конкретизацијом. Ефекат који се постиже као противмера првенствено на непријатељска неубојита средства и неубојите ефекте је (1) Мања могућност откривања командног места. Ефекат који се постиже као противмера на непријатељска убојита средства и убојите ефекте је (2) Већа могућност „преживљавања”. Поред ефеката који су противмера на непријатељске, ефекат који додатно иде ка побољшању нашег система је (3) Унапређење ефикасности командног места. У даљем ефекти се потврђују анализом постојећих искустава и претходних истраживања.

Треће поглавље представља **Приказ резултата истраживања** и кроз два потпоглавља коришћењем одређених математичких модела из домена статистике и теорије вероватноће води ка одређењу величине узорка, односно величине експертске групе; одређења компетенције експерата; анализе сагласности експертских оцена; и обраде добијених података од експерата.

У *првом потпоглављу* кандидат прецизно објашњава и спроводи експертско оцењивање услова, субјеката, циљева, делатности и ефеката модела унапређеног командног места у Школи националне одбране „Војвода Радомир Путник” тежишно на Генералштабном усавршавању. У складу са методолошки оправданом процедуром кандидат прецизно дефинише потребну величину и карактеристике репрезентативног узорка - експерата, спроводи идентификацију уже експертске групе, те формира потенцијалну експертску групу. Након дефинисања потенцијалне експертске групе извршена је оцена њихове компетенције, помоћу модела који се заснива на примени коефицијента компетенције. Спроведени поступак формирања експертске групе доводи до изабраних 40 експерата са прихватљивим коефицијентом компетенције појединачно и групно. Методолошки доследно кандидат спроводи поступак експертског оцењивања анкетирањем према приложеном упитнику.

На основу концепције питања и величине експертске групе прорачун сагласности мишљења експерата вршен је помоћу Хи-квадрат теста (χ^2) и стандардне девијације (s). Иако је уобичајено довољно мерење сагласности помоћу Хи-квадрат теста, кандидат додатно укључује даље мерење стандардном девијацијом како би се изнашли ситнији детаљи неслагања експерата који могу бити предмет разматрања и дискусије. На основу спроведеног Хи-квадрат теста установљено је да за сва 42 питања постоји статистички значајно слагање међу испитаницима. Ниска стандардна девијација директно подржава закључак о високом степену слагања међу стручњацима и доказ је да је консензус постигнут.

Поузданост теста је такође мерена дупло због изналажења детаља односа свих експерата према питањима и самог инструмента. Квалитет мерења тестовима проверен је преко Интракласног коефицијента корелације (ICC) и Кронбахер Алфа теста (α). Интракласног коефицијента корелације показује да свих 40 испитаника постиже добру поузданост, а сумарна просечна оцена за свако питање је робусна и поуздана. Висока Кронбах Алфа потврђује поред хомогености упитника и доследност испитаника приликом оцењивања значаја свих 42 ставке.

На основу постигнуте сагласности и поузданости кандидат закључује да је просечне оцене питања из Упитника могуће са великом сигурношћу користити за доношење коначних одлука о закључцима истраживања.

У *другом потпоглављу* изнети су резултати истраживања. Своје критичко разматрање кандидат започиње прецизирањем еквиваленције структуре теоријског контекста рада са методолошким низом хипотеза и индикатора за њихову проверу. На тај начин је приликом провере хипотезе могуће користити детаљну аргументацију из теоријско-методолошког контекста рада и упоредити је са експертским оцењивањем. Упарени резултати суштински приказују ставове експерата и одређења више домаћих и страних релевантних аутора. Редослед приказа резултата истраживања правилно је заснован на постављеним задацима и хипотезама истраживања ради провере њихове заснованости (потврђивања или оповргавања). Кандидат детаљно приказује извршену анализу и интерпретира резултате истраживања у складу са дефинисаним проблемом, циљевима и задацима истраживања, тј проверава опту, посебне и појединачне хипотезе.

Градећи своје аргументе на основу резултата истраживања кандидат закључује да су све појединачне и посебне хипотезе које се односе на различите чиниоце унапређеног модела командног места потврђене. Самим тим, општа хипотеза истраживања: „Развојем новог модела командног места унапређеног кроз сегменте технолошке и организационе

иновације и побољшане могућности размештаја елемената и премештања командног места постижу се позитивни ефекти у односу на примену актуелног модела у условима који су детерминисани савременим оперативним окружењем” је потврђена.

У **Закључку** докторске дисертације изнети су сви релевантни појединачни закључци проистекли из дисертације. Претходно је дискусијом учињен осврт на начин и најзначајније резултате истраживања. Кандидат аргументовано закључује да су циљеви истраживања реализовани, да је сагледана суштина проблема одрживости командног места у савременом оперативном окружењу и предложен нови унапређени модел командног места који ће одговорити на актуелне и будуће претње у борбеним операцијама.

Методолошки доследно кандидат сумира да се правилним кретањем кроз утврђене чиниоце модела долази до унапређења командног места. Поред тога модел нуди и унапређење система командовања кроз већу оперативност, еластичност, заштиту и мобилност командних места. Представљени модел користи модерну технологију као предност и отвара могућност за даље унапређење организације. Надоградња по представљеном моделу је од суштинског значаја за мале земље са скромним могућностима коришћења напредних сателитских и високопрецизних технологија као мера бољег „преживљавања” система командовања и побољшања схватања оперативног окружења. Значај надоградње је неупитно вишеструк јер испољава позитиван ефекат и на друге способности Војске.

У **прилозима** докторске дисертације пружен је увид у инструменте прикупљања података, упитнике и параметре који су коришћени у току истраживања.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Остварени резултати истраживања рефлектују се у могућности примене резултата истраживања у различитим конкретним пројектима. Схватање истовремено појединости и комплексности утицаја услова савременог оперативног окружења омогућавају одржив предлог модела командног места и имплементацију у војну праксу. Тиме се даје допринос унапређењу комплетног система командовања и унапређењу способности Војске Србије што је значајно у општем политичко-друштвеном контексту.

Научни допринос докторске дисертације се огледа у утврђивању научне и стручне заснованости досадашњих решења у пројектовању командних места на научним сазнањима. Проучавањем и применом научних сазнања стечених радом на изради докторске дисертације на постојећа решења организације командних места произаћи ће научна заснованост будућих решења, прихватљивија, разумљивија и примењивија у науци и пракси. Научно истраживање обухвата и паралелно сагледава домаћа и страна решења командних места, утицај савременог оперативног окружења на њих и на тај начин открива одређене правилности, осетљивости и неприлагођеност савременим потребама. Ово ће несумњиво допринети практичном значају приликом будућих неминовних унапређења модела командних места, али и командне функције у Војсци Србије.

Методолошки допринос истраживања се манифестује у примени различитих техника и метода и критичком вредновању и провери намерно изабраних концепција на конкретном проблему и предмету истраживања. Успешна и конкретна вишеструка примена различитих научних метода показује могућности новог приступа истраживању проблема повезаних са војном праксом и системом безбедности. Ово представља несумњив научни допринос, јер је овде примењен и детаљно описан методолошки поступак недовољно примењиван у досадашњој научноистраживачкој пракси у областима Менаџмента у одбрани и Војних наука.

6. ОБЈАВЉЕНИ И САОПШТЕНИ НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ КОЈИ ЧИНЕ САСТАВНИ ДЕО ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Научни допринос докторске дисертације верификован је кроз радове објављене у домаћим часописима, тематским зборницима, на научно-стручним скуповима националног и међународног значаја, током концептуелизације истраживања, припреме за истраживање и реализације истраживања. Наведени радови које је кандидат објавио или припремио за објаву у највећем делу се ослањају на проблем и методе примењене у истраживању.

Објављени радови или радови прихваћени за објављивање који су повезани са садржајем докторске дисертације којима се доказује услов за одбрану докторске дисертације:

- 1) **Каравидић, З. М., & Пројовић, Д. М. (2017).** Место и значај теорије хаоса у командовању и руковођењу операцијама. Војно дело, 69(2), 164-181. <https://doi.org/10.5937/vojdello1702164K>, ISSN 0042-8426 (M51)
- 2) **Каравидић, З. М., & Ковач, М. П. (2018).** Афирмација Руске Федерације као велике силе. Војно дело, 70(3), 108-127. <https://doi.org/10.5937/vojdello1803108K>, ISSN 0042-8426 (M51)
- 3) **Каравидић, З. М., & Благојевић, С. М. (прихваћен за објављивање у 2/2026).** Један приступ моделовању командних места у савременим борбеним операцијама. Војно дело. ISSN 0042-8426 (M51)

Објављени радови који су повезани са садржајем докторске дисертације:

- 1) **Karavidić, Z., Radovanović, G., & Ristić, V. (2019).** Project management in the development of a command-information system for the needs of defence systems of small states. In 5th IPMA SENET Project Management Conference (SENET 2019), Belgrade, 19-21 May, Atlantis Press. 156-163. <https://doi.org/10.2991/senet-19.2019.25> ISBN 978-94-6252-861-1 ISSN 2352-5428 (M33)
- 2) **Karavidić, Z., Žnidaršić, V., & Kuzmanović, B. (2019).** Zone of uncertainty in decision-making process on the use of security forces. In Proc. of V International scientific conference safety and crisis management – Theory and practice safety for the future (SecMan 2019), Belgrade, 03-04 October, Regional Association for Security and Crisis Management: S4 GLOSEC Global security. 73-77. ISBN:978-86-80692-04-3 (RASCM) (M33)
- 3) **Остојић, М. М., & Каравидић, З. М., & Пројовић, Д. М. (2017).** Утицај доктрине и концепата на развој способности Војске Србије. Војно дело, 69(8), 321-340. <https://doi.org/10.5937/vojdello1708321O> ISSN 0042-8426 (M51)
- 4) **Каравидић, З., (2021).** Примена методе моделовања у процесу оперативног планирања за потребе војне делатности. Међународни тематски зборник Примењена истраживања. Институт за српску културу Приштина - Лепосавић. 379-388. ISBN: 978-86-89025-57-6 (M63)
- 5) **Karavidić, Z., & Projović, D. (2018).** A multi-criteria decision-making (MCDM) model in the security forces operations based on rough sets. Decision Making: Applications in Management and Engineering, 1(1), 97-120. <https://doi.org/10.31181/dmame180197k>, pISSN: 2560-6018 eISSN: 2620-0104 (без категорије, наведени број часописа је M23 ро Е-наука)
- 6) **Каравидић, З., (2023).** Командна места у савременом борбеном окружењу. Стручни рад на Генералштабном усавршавању. Београд: Школа националне одбране „Војвода Радомир Путник" (без категорије)

7. ПОДАЦИ О ИЗВРШЕНОЈ ПРОВЕРИ НА ПЛАГИЈАРИЗАМ

На основу члана 10. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације и промоцији доктора наука („СВЛ”, бр. 7/2024) и Упутства о поступку провере на плагијаризам на Универзитету одбране у Београду (акт РУО, бр. 13-34 од 22. 3. 2024. године), Проректорат за НИД Универзитета одбране у Београду извршио је проверу на плагијаризам текста докторске дисертације под називом „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења” кандидата пуковника мс Зорана Каравидића и израдио Технички извештај о провери на плагијаризам (акт РУО, И бр. 17-40 од 18. 3. 2026. године).

Провера на плагијаризам је извршена коришћењем лиценцираног софтвера *iThenticate*. Израђени Технички извештај о провери на плагијаризам обезбедио је неопходне информације ради утврђивања да ли је докторска дисертација оригинална и у којој мери, да ли представља рад докторанда, да ли су и у којој мери испоштована академска правила цитирања, навођења извора и слично. Приликом предметне провере, утврђено је да се мање од 1% текста (454 од 83105 речи или прецизно 0,54%) разматране докторске дисертације подудара са другим изворима. Подударања текста су настала због коришћења стандардних термина, као и због подударања форми делова истраживања са другим радовима. Извори су уредно наведени у референцама. Провером нису утврђене чињенице које указују на плагијаризам.

У Оцени оригиналности докторске дисертације (акт ВА, Број 164-4 од 11. 3. 2026. године, прослеђено Декану ВА актом Катедре ДН Број 164-5 од 16. 3. 2026. године), ментор је, анализом Техничког извештаја о провери на плагијаризам и провером утврђених подударања текста докторске дисертације кандидата утврдио да је докторска дисертација оригинална, да резултати истраживања представљају резултат рада и допринос докторанда, те да су испоштована академска правила цитирања и навођења извора. Оригиналност докторске дисертације је позитивно оцењена и предложено је да се поступак за оцену и одбрану докторске дисертације може наставити. Ову оцену ментора потврдило је Наставно-научно веће Војне академије, својом одлуком број 17/57 (акт ВА Број 1169-88 од 3. 4. 2026. године).

8. ЗАКЉУЧАК

Комисија констатује да докторска дисертација кандидата пуковника Зорана Каравидића под називом „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења” представља сложу студију, теоријски одлично утемељено и методолошки исправно копципирану. Актуелност истраживања потврђује се кроз мултидисциплинарни приступ решавању проблема у области која је према доступној литератури, ретко била предмет комплексних истраживања или је била у ранијим временским и одвојеним просторним оквирима, али не и у потребној мери у војној организацији, као ни у Републици Србији и Војсци Србије. Такође и актуелни оружани сукоби у свету дају могућност провере постојећих теоријских модела у пракси и трасирају неке погледе на могуће будуће сукобе, а тиме и захтеве које морају да испуне командна места.

Кандидат је у складу са научном замисли квалитетно обрадио тему, структурно, садржајно, сазнајно, језички и методолошки примерено ускладио обим и однос делова и питања у њима. Квалитет обраде појединих питања и парцијалних питања углавном је уједначен. Током израде дисертације кандидат је показао смисао и знање да препозна и реши проблеме менаџмента у одбрани, војних наука и других мултидисциплинарних наука, као и да користи различите савремене научне методе. Обим, садржина, редослед и начин дефинисања и решавања проблема у потпуности задовољавају критеријуме научног рада.

Докторска дисертација кандидата пуковника мс Зорана Каравидића под називом „Модел командног места у условима савременог оперативног окружења” представља актуелан и оригинални научни допринос. На основу приказаних и научно верификованих резултата истраживања, констатовано је да је кандидат успешно израдио докторску дисертацију у складу са одобреном пријавом. Комисија је закључила да докторска дисертација представља оригинално и самостално научно дело и да су се стекли услови за њену одбрану. Не постоје оправдани разлози да се ограничи јавни увид у садржај докторске дисертације или њених одређених делова, нити да ограничи присуство одбрани докторске дисертације.

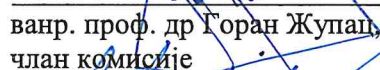
На основу наведеног Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације предлаже да се овај Извештај и докторска дисертација кандидата ставе на увид јавности, а након завршеног увида поменути Извештај усвоји од стране Наставно-научног већа Војне академије и да се одобри усмена јавна одбрана.

У Београду, 25. 5. 2026. године

КОМИСИЈА:

пуковник ван. проф. др Милан Миљковић,
председник комисије

ванр. проф. др Горан Жупац,
члан комисије

пуковник проф. др Срђан Благојевић,
ментор и члан комисије

Достављено:

Актом:

⊖ Наслову

– Архиви

Електронском разменом:

- Декан Војне академије,
- Наставно-научно веће ВА,
- Одсек за ПКис/реф. за студије 2. и 3. степена
- Катедра ДН,
- Катедра КиР,
- Већу за друштвено-хуманистичке науке ВА,
- пк др Милан Миљковић (Катедра стратегије ШНО),
- др Горан Жупац (преко Катедре КиР ШНО),
- пк др Срђан Благојевић (ИСИ).